

Koncepcja użytkowania pałacu
Sztynort

STEINORT / SZTYNORT

Miejsce historyczne
i Forum Dialogu Europejskiego

wersja skrócona

Redakcja: Dieter Bingen i Robert Traba

Główna fasada pałacu w Sztywnicy, sierpień 2020 r.

KONCEPCJA UŻYTKOWANIA PAŁACU SZTYNORT STEINORT / SZTYNORT. MIEJSCE HISTORYCZNE I FORUM DIALOGU EUROPEJSKIEGO

WERSJA SKRÓCONA

Redakcja:

Prof. dr Dieter Bingen, Deutsch-Polnische Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz (DPS) , oraz
prof. dr hab. Robert Traba, Instytut Studiów Politycznych, Polska Akademia Nauk

Istotą odrodzenia tego niezwykłego miejsca są polsko-niemieckie powiązania w regionie położonym w centrum Europy tak w kontekście historycznym, jak i współcześnie. Poszanowanie dla jego unikalnego dziedzictwa stanowi punkt wyjścia do podjęcia działań na rzecz dialogu polsko-niemieckiego, w szczególności w wymiarze mikrospołecznym, lokalnym. Wieś Sztynort (dawniej Steinort) to miejscowość położona w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Litwą oraz zewnętrznej wschodniej granicy UE z Rosją (Obwód Królewiecki) i Białorusią. Wskutek agresji Rosji na Ukrainę nieoczekiwanie znalazła się w centrum wydarzeń o wyjątkowym znaczeniu dla Europy i świata, ogniskując je jak w soczewce. W ten sposób Sztynort stać się może laboratorium koncepcji społecznych, w którym powstawać będą praktyczne rozwiązania dla przyszłości.

W trzeciej dekadzie XXI wieku, w obliczu fundamentalnych zmian w Europie, leżący w Polsce Sztynort, staje się – podobnie jak planowane w Berlinie miejsce pamięci i spotkań, poświęcone polskim ofiarom II wojny światowej – flagowym projektem na rzecz polsko-niemieckiego porozumienia i współpracy, który buduje świadomość historycznego dziedzictwa i odpowiedzialność za godną przyszłość kolejnych pokoleń.

Redaktorzy stawiają sobie za cel równe traktowanie wszystkich płci. Pojawiające się w tekście nawiązania do osób odnoszą się do wszystkich płci bez ograniczeń i nie stanowią oceny.

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Uwagi o metodyce pracy	6
Streszczenie	7
 I Galeria Lehndorffów – pałac z widokiem na wielką historię (w budynku głównym)	7
Temat 1: 500 lat historii ziem i ludzi nad jeziorem Mamry	7
Temat 2: W cieniu katastrof. Miejsce pamięci i oporu	9
Temat 3: Nowa rzeczywistość – różne wspomnienia	9
Temat 4: Od Steinortu do Sztynortu	10
Temat 5: Wspólne dziedzictwo	12
 II Academia Masuria - Forum Dialogu Europejskiego (w skrzydle zachodnim)	12
1 Forum Sąsiedztwo i Gościnność	14
2 Forum Natura - Życie w obliczu zmiany	16
3 Forum Nauka i Dialog	16
4 Stn:ort Lab	16
Członkowie polsko-niemieckiej grupy ekspertów	17

Pałac w Sztynorcie na początku XX w.

WSTĘP

1. Metaforą obrazującą istotę koncepcji projektu SteinORT /SztynORT jest **ORT** (z niem. **MIEJSCE**). Odwołanie do konkretnego miejsca to punkt wyjścia do rozważań na temat remontu i opisanie przyszłej/przyszłych funkcji pałacu na Mazurach. Jego **centralnym punktem jest barokowy główny korpus budynku – w przyszłości mieścić ma miejsce pamięci poświęcone postaci właściciela pałacu i uczestnika zamachu z 20 lipca 1944 r., Heinricha von Lehndorffa, a także wystawę i dokumentację historii pałacu, rodu Lehndorffów oraz mieszkańców miejscowości, w szczególności po 1945 r. Centralna część obiektu** posiada szczególną wartość zabytkową, przede wszystkim za sprawą zachowanych na belkach stropowych oryginalnych polichromii. Najpilniejszym wyzwaniem jest przeprowadzenie zabezpieczających prac konserwatorskich i opracowanie koncepcji użytkowej. Z punktu widzenia konserwatorskiego pomieszczenia w barokowej części pałacu są szczególnie cenne. Sztynort to przykład wspólnego zaangażowania konserwatorów z Polski i Niemiec na rzecz ratowania europejskiego dziedzictwa.

2. Drugim kluczowym aspektem przy rozpatrywaniu tego MIEJSCA jest **autentyczność założenia**. Pałac w Sztynorcie jest jedną z najciekawszych rezydencji arystokratycznych okresu wczesnego baroku w tej części Europy. Możliwa do zachowania substancja

zabytkowa powinna zostać poddana profesjonalnej konserwacji i restauracji zgodnej z najwyższymi standardami. W ujęciu materialnym oznacza to, że tam, gdzie nie ma (już) elementów autentycznych, należy w drodze dyskusji poszukiwać rozwiązań pomiędzy rekonstrukcją a reinterpretacją, z zachowaniem obowiązujących w Polsce zasad ochrony zabytków.

3. Usytuowanie na polskich Mazurach – i to jest trzeci aspekt – daje szansę na praktyczne odwołanie do idei **sukcesji kulturowej** czyli współdziedziczenia, która wyraża się w szacunku do twórców i właścicieli tego miejsca, rodziny Lehndorffów, w pamięci o Sztynorcie jako **miejscu o znaczeniu historycznym** zarówno w relacjach polsko-niemieckich, jak i w czasie II wojny światowej oraz historii po jej zakończeniu aż do współczesności.

Idea sukcesji kulturowej/ współdziedziczenia umożliwia rozwinięcie definicji UNESCO „wspólnego dziedzictwa europejskiego”, sformułowanej na I Międzynarodowym Kongresie Historyków Sztuki w Berlinie w 1993 r.

Przedstawione trzy podstawowe aspekty związane z rolą i znaczeniem pałacu w Sztynorcie znajdują odzwierciedlenie w opisie nowych funkcji użytkowych.

Uwagi o metodyce pracy

Podczas opracowywania rozszerzonej koncepcji użytkowej „SZTYNORT/STEINORT. MIEJSCE HISTORYCZNE I FORUM DIALOGU EUROPEJSKIEGO” odwoływano się zarówno do pierwszych impulsów z konferencji „Sztynort. Utracone dziedzictwo czy szansa na ocalenie?” (listopad 2008), jak również rozważań nad rozwojem koncepcji użytkowej przedstawionej w 2018 r. przez prof. Wolframa Jägera w ramach grupy roboczej Sztynort (czerwiec 2021) oraz grupy roboczej Sztynort (19 sierpnia 2021). Należy podjąć kroki w celu jak najbardziej harmonijnego zagospodarowania dawnego majątku Lehndorffów, który – za wyjątkiem pałacu – jest własnością inwestora, firmy Kingcross (cel: komplementarność, wykorzystanie synergii).

Z inicjatywy Konsul Generalnej Niemiec Cornellii Pieper opracowanie **całościowej koncepcji merytorycznej** pałacu w Sztynorcie powierzono prof. Dieterowi Bingenowi (DPS) i prof. Robertowi Tracie (ISP PAN), którzy przygotowali ją w oparciu o zalecenia powołanej przez siebie **polsko-niemieckiej grupy ekspertów**. W jej skład weszło 34 wybitnych niemieckich i polskich historyków, politologów i kulturoznawców,

muzealników, konserwatorów zabytków, praktyków, działaczy polskich organizacji pozarządowych z regionu Mazur, polskich i niemieckich aktywistów społeczeństwa obywatelskiego. Ich pracę podzieloną na 6 zespołów, 5-6 osobowych, charakteryzowała wysokiej jakości kompetencja, zaangażowanie i konstruktywna współpraca oparta na zaufaniu i partnerstwie. W efekcie, od grudnia 2021 do lipca 2022 roku grupa ekspertów opracowała kompleksową koncepcję użytkowania odrestaurowanego pałacu.

Indywidualne cechy w metodyce i stylu pracy poszczególnych zespołów zostały przyjęte bez zmian. Dokonano jedynie niezbędnych poprawek redakcyjnych.

Oddzielnego opracowania wymaga kompleksowy plan zarządzania, który odwoływać się będzie do zapisów całościowej koncepcji merytorycznej i powiązanego z nią programu przestrzennego (wykaz pomieszczeń).

STRESZCZENIE

I

Galeria Lehndorffów PAŁAC Z WIDOKIEM NA WIELKĄ HISTORIĘ w budynku głównym

Temat 1: 500 lat historii ziem i ludzi nad jeziorem Mamry

1. Każdy kamień ma własną historię (historia budynku)

Zaprezentowana zostanie historia rodziny Lehndorffów, sięgająca XVI wieku, osadzona w historii lokalnej, regionalnej i globalnej (wojny, zniszczenia, odbudowy zacierające cechy narodowe). Celem jest ukazanie Sztynortu na tle innych znaczących barokowych budowli pałacowych XVII wieku.

Realizacja: modele pałacu, oryginalne pozostałości, obrazy, portrety, tablice tekstowe.

2. Ze Sztynortu w świat: przestrzenie karier arystokratów (transkulturowe obszary edukacji i doświadczeń Lehndorffów w XVII wieku).

Celem jest rekonstrukcja międzykulturowych sieci relacji, w których aktywni byli Lehndorffowie w XVII wieku, a także wzajemnych powiązań między Prusami Książęcymi a Rzeczpospolitą Obojga Narodów, „wielkim światem” (Rzesza Niemiecka, Europa Zachodnia).

3. Hrabia i biskup: dwa różne światy

Prace zabezpieczeniowe wewnątrz pałacu, sierpień 2021 r.

Na przykładzie kontaktów hrabiego Ernsta Ahasvera von Lehndorffa i biskupa Ignacego Krasickiego omówione zostanie znaczenie przyjaźni dwóch arystokratów, która stała pod znakiem nowej kultury komunikacji ponad podziałami politycznymi, językowo-kulturowymi, stanowymi, a także wyznaniowymi.

Realizacja: portrety, mapy, tradycyjne lub wirtualne, stacja odsłuchowa

4. Wojny napoleońskie i początek nowej epoki

Nowa definicja szlachty

Przedstawienie drogi Lehndorffów – od wojskowego do właściciela ziemskiego - Sztynort od końca ancien régime'u (doświadczenia wojenne; „klęska” szlachty, reformy) do „epoki nowoczesnej”.

Realizacja: portrety Lehndorffa, Lehndorff jako wojskowy (Chodowiecki), mapa katastralna 1862, statystyki na temat ilości pracowników pałacowych, model majątku ziemskiego, dawne zabudowania folwarczne w Sztynorcie, inwentarz.

5. Nowoczesność – wyzwania dla świata arystokracji (przemiany przed/około 1900 r.).

Przedstawiony zostanie wpływ na Sztynort wielkich procesów transformacyjnych XIX wieku (industrializacja, kapitalizm agrarny, kontrasty społeczne, upolitycznienie i nacjonalizm w społeczeństwie).

Realizacja: kilka obrazów, zdjęć obrazy/zdjęcia pałacu po przebudowie, ogród jako miejsce rekreacji i zabawy (gra w krokieta, strzelanie do celu, kręgielnia), Sztynort – przystań dla parostatków, połączenia Sztynort – Kętrzyn/Rastenburg – „świat” (czas dostarczania poczty, komunikacja), instrukcja Anny dla pracowników pałacu (jednocześnie świadectwo codziennego życia w pałacu), „nakryty stół”, zbiór przepisów kulinarnych.

Temat 2: W cieniu katastrof. Miejsce pamięci i oporu

Moduł wystawy obejmie okres od początku I wojny światowej do końca II wojny światowej, tzn. konkretnie, do wycofania się dowódców wojsk radzieckich latem 1945 r. W pierwszej części Sztynort i Lehndorffowie zostaną przedstawieni na tle wydarzeń I wojny światowej, która odegrała kluczową rolę w politycznej mobilizacji mieszkańców Prus Wschodnich po 1918 r. i doprowadziła do radykalizacji postaw nacjonalistycznych i ultrakonserwatywnych. Procesy te dotknęły także samych Lehndorffów, wywierając wpływ na kształtowanie się ich postaw. Na tle wydarzeń historycznych zostanie zaprezentowana postać Heinricha von Lehndorffa i jego przemiana – od początkowej fascynacji narodowym socjalizmem do udziału w ruchu oporu przeciwko Hitlerowi. Na podstawie tak zarysowanej historii podjęta zostanie próba **ukazania osobowości Heinricha von Lehndorffa, jednego z grona „samotnych bohaterów”, jego poświęcenia i skutków zamachu z 20 lipca 1944 r.** Ponieważ w pobliskiej kwaterze głównej Hitlera „Wilczy Szaniec/Wolfschanze” zapadały także decyzje o zdławieniu Powstania Warszawskiego i polskiego ruchu oporu, podjęta zostanie tematyka różnic między niemieckim a polskim ruchem oporu. Narrację zakończy moment wkroczenia Armii Czerwonej w styczniu 1945 r., ucieczka miejscowej ludności i przybycie pierwszych polskich osadników.

Temat 3: Nowa rzeczywistość – różna pamięć

Ta część wystawy zilustruje doświadczenia końca wojny w trzech wymiarach: zmianę granic, exodus oraz przybycie i wrastanie w nową rzeczywistość trzech pokoleń. Warmia i Mazury, południowa część Prus Wschodnich, zostały przeorane podczas i po zakończeniu II wojny światowej: stały się rezerwuarem dla tysięcy jeńców wojennych i robotników przymusowych, doświadczyły prześladowań polskiej mniejszości narodowej i były niemiecko-sowieckim polem bitwy. Warmia i Mazury doświadczyły

ucieczek i przesiedlenia ludności autochtonicznej. Niemców, Warmiaków, Mazurów zastąpili przybysze z różnych części Polski, trafiający tu nierzadko w wyniku przesiedleń z terenów włączonych do ZSRR. Przywieźli oni ze sobą nowe tradycje i zwyczaje. Chcemy opisać proces ich adaptacji w nowej ojczyźnie, któremu towarzyszyła niepewność jutra, nadzieja na lepsze życie, lecz także strach.

Zbiorowa i kulturowa pamięć obecnych i byłych mieszkańców regionu narzuca podejście **wieloperspektywiczne**, które umożliwi połączenie doświadczeń, wspomnień i narracji. Chcemy mówić o równoległych/konkurencyjnych pamięciach polsko-niemieckich, kształtowaniu się identyfikacji z miejscem/regionem oraz mechanizmach pamięci dialogicznej i rozumieniu dziedzictwa jako sukcesji kulturowej. Udokumentowane zostaną procesy kulturowe XIX i XX wieku, niosące ze sobą głębokie wyrwy i linie ciągłości oraz procesy przejmowania/kultywowania tradycji od 1945 r. do dziś. Powojenna historia Warmii i Mazur, regionów zróżnicowanych kulturowo, indywidualne historie życia, różne narracje, strefy kontaktów kulturowych i transferu to – w sferze interpretacji i doświadczania – wkład w proces **sąsiedzkiego i europejskiego porozumienia** i kulturę pamięci.

Realizacja (wybór): stare zabytki/nowe zabytki, świadectwa literackie: Siegfried Lenz, Agnes Miegel, Johannes Bobrowski, Marion Gräfin Dönhoff, Klaus Bednarz, Arno Surminski, Artur Becker, kościoły protestanckie jako miejsca duchowej ostoji, powstawanie cerkwi po 1990 r., PGR/agrokompleks w Kętrzynie (fabryka i pałac w Sztynorcie), Giżycko – wodna stolica Polski, Mazury – mekka żeglarzy, film „Nóż w wodzie” R. Polańskiego, samochody z białymi tablicami rejestracyjnymi (turyści z Niemiec Wschodnich i Zachodnich), miasto partnerskie – miasto bliźniacze, renowacja starych cmentarzy, projekty badawcze i kulturalne (Nowe życie pod starymi dachami), upamiętnienie zmarłych/przodków (cmentarze), Liceum im. Marion Dönhoff w Mikołajkach, audio/wideo: wywiady ze świadkami historii – tymi, którzy wyjechali (Niemcy) i przybyszami (Polacy, Ukraińcy)

Temat 4: Od Steinortu do Sztynortu

Udokumentowana historia funkcji pałacu w okresie powojennym, zagospodarowania terenu oraz zbiorowe i indywidualne losy mieszkańców Sztynortu i okolic od 1945 r. to bezpośrednie nawiązanie do obecnych mieszkańców i ich identyfikacji z pałacem w Sztynorcie. To także dobry przykład **współdziedziczenia – sukcesji kulturowej**: Polacy przejmują historię niemieckich Lehnndorffów, a Niemcy – poznają historię pałacu.

Hasła kluczowe: Narzucone spotkania w czasie wojny i po 1945 r.: pożegnania i powitania;

- W cieniu socjalistycznej modernizacji 1950-1989 (z podziałem na okresy do 1970 r. i 1971-1989);

- W Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r., w cieniu paradoksów transformacji.

Moduł wystawy zilustruje losy mieszkańców Sztynortu jako przykład powojennej historii Polski w mikroskali: wypędzenia, przybycie i wrastanie w rzeczywistość nowego miejsca. Z czasem pamięć miejsca i polska pamięć rodzinna spotyka się z komunikatywną (rodzinną) pamięcią dawnych właścicieli pałacu i mieszkańców wsi.

Proponowane moduły:

Naprawa na belce stropowej, sierpień 2021 r.

-
1. wymuszone spotkania: Pożegnania i powitania (1945-47/8);
 2. w cieniu socjalistycznej modernizacji (1950-1970 i 1971-1989): - instytucje, z podkreśleniem roli PGR, - turystyka żeglarska, - krajobraz/przyroda;
 3. 4-5 losów rodzinnych;
 4. nowy wymiar dziedzictwa, z naciskiem na historię przedmiotów.

Temat 5: Wspólne dziedzictwo

Tematykę, która zostanie zaprezentowana w przyszłej części dokumentacyjno-wystawienniczej „Ochrona zabytków” w pałacu w Sztynorcie, można opisać za pomocą następujących roboczych haseł, które z jednej strony naświetlają tło historyczne i historyczno-kulturowe, jak również są niezbędne do praktycznej i udanej realizacji projektu:

1. przedstawienie historii budowli i artystycznych walorów zespołu pałacowego (pałac, oficyny, park). Punktem wyjścia powinny być gruntowne badania i publikacja historii budowlanej pałacu w Sztynorcie.
2. przedstawienie wartości zabytkowej zespołu pałacowego: Przedstawione zostanie znaczenie zespołu na przykładzie i z punktu widzenia historycznego, architektonicznego i artystyczno-historycznego.
3. ochrona wartości pałacu: wychodząc od stanu zniszczenia całego zespołu pałacowego w Sztynorcie (pałac, oficyny, mauzoleum), przedstawiona zostanie historia idei, pomysłodawcy i inicjatywa oraz pierwsze działania w Sztynorcie po 1945 r.: ochrona za pomocą interwencyjnych działań zabezpieczających i sukcesywny remont/restauracja, którym towarzyszy przywrócenie funkcjonalności jako budynku użyteczności publicznej dla celów ekspozycyjnych i miejsca spotkań.

Prace zabezpieczające i remontowe będą dokumentowane zgodnie z zasadami ochrony zabytków, poszczególne działania, z przedstawieniem (na przykładach) różnic i podobieństw w prowadzeniu działań z zakresu ochrony zabytków i restauracji przy zabytkach w Polsce i w Niemczech.

Realizacja: Problemy konserwacji zabytków powinny być prezentowane w formie wystawy oraz w postaci okien „archeologicznych”.

II

Academia Masuria – Forum Dialogu Europejskiego w skrzydle zachodnim

Równolegle opracowania dokumentacji i „Muzeum” w pałacu w Sztynorcie powstać ma transgraniczne miejsce spotkań, edukacji demokratycznej i wymiany naukowej

STN:ORT Festival 2019, koncert muzyki klasycznej w wejściu głównym pałacu

Wstęp

Wieś Sztynort (dawniej Steinort) to peryferyjna miejscowość położona w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Litwą oraz zewnętrznej granicy UE z Rosją (Obwód Królewiecki) i Białorusią. Wskutek agresji Rosji na Ukrainę nieoczekiwanie znalazła się w centrum wydarzeń o wyjątkowym znaczeniu dla Europy i świata, ogniskując je niczym w soczewce. W ten sposób Sztynort stać się może laboratorium koncepcji społecznych i praktycznego implantowania w życiu publicznym. Na znaczeniu zyska głos tych wszystkich, którzy rozumieją i doceniają istotę sąsiedztwa, pogranicza, tożsamości regionalnej i narodowej. Doświadczenia wojny pokazują, że tożsamości te są niezbędne dla ocalenia naszych uniwersalnych wartości. Academia Masuria ma odegrać kluczową rolę w budowaniu akceptacji całego projektu SztynORT/SteinORT i wsparcia tego niezwykłego miejsca w Polsce.

Proponujemy cztery priorytety programowe.

1. Forum Sąsiedztwo i Gościnność

Położenie geograficzne i geopolityczne Sztynortu zawsze predestynowało go do działań transgranicznych. Teraz, gdy znalazł się w centrum regionu, w którym decydują się losy Europy, oczywiste jest zainicjowanie w Sztynorcie dialogu z sąsiadami. Miejsce edukacji, które ma tu powstać, będzie się różnić od podobnych centrów w Polsce (Krzyżowa, Kulice) tym, że profil jego działalności wykraczać będzie poza bilateralny dialog polsko-niemiecki. Zakłada ono silne zakorzenienie w rzeczywistości lokalnej i przesuwając akcent na współpracę i działania z sąsiadami, w tym z krajami spoza UE. Obszar działania obejmuje pogranicze północno-wschodniej Europy, w którego centrum leży Sztynort.

Moduły:

- Festiwal Stn:ort (co roku od 2017 r.)
- Europejska Szkoła Młodych Liderów /ESF/.

Wręczenie medalu Lehndorffów byłemu ambasadorowi RP w Berlinie Januszowi Reiterowi przez ambasadora RFN w Warszawie Arndta Freytaga von Loringhovena

Projekt skierowany jest do osób w wieku 18-30 lat, aktywnych społecznie i zainteresowanych tematyką europejską. Jego celem jest wykształcenie lokalnych liderów, gotowych do rozwiązywania problemów społeczności lokalnej i korzystania z możliwości, jakie stwarza UE.

EFS organizuje czterodniowe warsztaty dla około 40 osób, których wykładowcami są doświadczeni eksperci z zakresu prawa unijnego, funduszy unijnych i innych zagadnień europejskich, a także trenerzy umiejętności miękkich i lokalni urzędnicy. Uczestnicy są rekrutowani poprzez lokalne struktury administracyjne i organizacje społeczne. Naturalnymi partnerami projektu są Urząd Marszałkowski, władze powiatu i gminy oraz stowarzyszenia sołtysów. Ponadto należy nawiązać współpracę z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Warszawie. Międzynarodowe kontakty przyczynić się mogą do powstania europejskiej platformy dla młodych ludzi z obszarów wiejskich. Projekt EFS może sprzyjać zakorzenieniu Akademii w regionie.

- Regionalna Szkoła Polsko-niemieckie Programy Dziennikarskie

Pałac w Sztynorcie, położony z dala od metropolii, ale na terytorium przesiąkniętym historią i ze szczególną perspektywą patrzenia na Europę Środkowo-Wschodnią i Północną to miejsce, w którym w gronie opiniotwórczych dziennikarzy można z powodzeniem podejmować tematy polsko-niemieckie, koncentrując się na wymianie poglądów i pracy na rzecz porozumienia. Lokalizacja Sztynortu „na terenach wiejskich” może szczególnie sprzyjać dotarciu do grupy docelowej młodych dziennikarzy z mediów regionalnych i lokalnych. Punktem wyjścia dla działań Akademii powinna być wspólna europejska przyszłość. Położenie Sztynortu na północnym krańcu Polski, na granicy z Rosją, Litwą i Białorusią otwiera ciekawy, pełen napięć wymiar geopolityczny i kulturowy. Jako przykłady możliwych modułów zajęć seminaryjnych w pałacu w Sztynorcie można przywołać specjalny polski format „reportażu literackiego”.

- Rozmowy Sztynorckie

„Rozmowy Sztynorckie” odbywające się w ramach Akademii Masuria mają stać się forum wymiany i dialogu, zwłaszcza dla współczesnych mieszkańców okolic Sztynortu i Węgorzewa.

2.

2. Forum Przyroda – Życie w obliczu zmiany

W ramach Forum Przyroda Academia Masuria chce podjąć temat interakcji między przyrodą a jej kultywowaniem przez człowieka. Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, hodowla zwierząt – to wyzwania o zasięgu lokalnym i globalnym. Są to tematy obecne w historii pałacu i rodu Lehndorffów, ale także wynikające z jego geograficznego położenia na Mazurach. Ze względu na swoje globalne i równocześnie lokalne znaczenie i aktualny charakter, forum to może stanowić o wyjątkowej wartości Akademii Masuria.

Moduły:

Letni Uniwersytet

Projekty współpracy z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, Uniwersytetem im. Heinricha Heinego w Düsseldorfie, Domem Gerharta Hauptmanna w Düsseldorfie, Fundacją Borussia i in. Perspektywicznie także z „Centrum Żeglarstwa” w dawnym spichlerzu przy pałacu w Sztynorcie.

3.

3. Forum Nauka i Dialog

Moduły:

seminaria, konferencje, sesje

Plan na rok 2023: Wspólne sympozjum z Fundacją ZEIT

Stypendyści (3-4) jako rezydenci otrzymujący stypendium (pobyty 1-12 miesięcy), współpraca z uczelniami, fundacjami i stowarzyszeniami.

Klasy mistrzowskie z prezentacjami, wykłady wyjazdowe

Uniwersytet dziecięcy, kursy eksperymentalne, wycieczki, warsztaty

4.

4. Stn:ort Lab

W ciągu ostatnich 5 lat Sztynort stał się miejscem działań eksperymentalnych: w kulturze, sztuce, nauce i edukacji, w różnorodności zamieszkującej go społeczności, w podejściu do dziedzictwa i wyzwań przyszłości. Każdego lata trwają prace nad znalezieniem nowych form dla stawianych od dawna pytań, nad zbadaniem nowych tematów za pomocą nowych mediów itd. **Stn:ort Lab to warsztaty przyszłości Akademii Masuria.**

STN:ORT Festival 2020, wystawa fotograficzna prac Olgi Żmijewskiej "Poniemieckie/Odzyskane"

Moduły:

Archiwum społeczne: Wywiady, zbieranie relacji współczesnych świadków na temat historii regionu (w połączeniu z Laboratorium Innowacji Społecznych/ Laboratorium Edukacji Kulturalnej).

Współpraca w ramach tematów 3 i 4 w Galerii Lehndorffów oraz z lokalnym stowarzyszeniem Dziedzictwo Nasze z Węgorzewa.

Laboratorium innowacji społecznych: punktem wyjścia powinna być perspektywiczna strategia rozwoju mikroregionu. Zadaniem laboratorium powinno być również inicjowanie i ocena pilotażowych zastosowań wypracowanych rozwiązań (obszary tematyczne: zapobieganie migracji młodzieży, strategia wyrównywania deficytów edukacyjnych, polityka senioralna, strategia rozwoju ekonomii społecznej).

Aktywne laboratorium kultury: w Sztynorcie tworzone będą – działające przez dany okres – interdyscyplinarne zespoły artystyczne z udziałem artystów z dziedziny filmu, teatru, sztuki wideo i nowych mediów.

Członkowie polsko-niemieckiej grupy ekspertów

Moderatorzy:

Prof. dr Dieter Bingen

Członek Zarządu Deutsch-Polnische Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz;
Dyrektor Niemieckiego Instytutu Spraw Polskich (DPI), 1999-2019;

Założyciel i wieloletni współmoderator niemiecko-polskiej grupy dyskusyjnej Grupy Kopernika (z dr Kazimierzem Wóycickim)

Redaktor serii "Denken und Wissen. Eine polnische Bibliothek" (15 tomów) wyd. Suhrkamp.

Prof. dr hab. Robert Traba

Pracownik naukowy Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk (PAN);

Dyrektor Centrum Badań Historycznych Berlin PAN, 2006-2018;

Założyciel i wieloletni przewodniczący Wspólnoty Kulturowej Borussia w Olsztynie;

Współredaktor monografii „Polsko-niemieckie miejsca pamięci” (5 tomów).

Sztynort na tle krainy Wielkich Jezior Mazurskich, Polska

Tematy:

1 Sztynort i jego mieszkańcy. 500 lat historii nad jeziorem Mamry

2 W cieniu katastrof. Miejsce pamięci i oporu

3 Nowa rzeczywistość - różne wspomnienia

4 Od Steinort do Sztynortu

5 Wspólne dziedzictwo

AM Academia Masuria – Forum Dialogu Europejskiego

dr Joanna Arszczyńska (5)

Konserwator, asystent naukowy w Instytucie Konserwacji Zabytków Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w Zakładzie Konserwacji Obrazów i Rzeźb Polichromowanych

dr Bettina Bouresh (AM)

Druga przewodnicząca Towarzystwa Lehndorffów Steinort (Lehndorff-Gesellschaft Steinort), była urzędniczką naukową w Radzie Regionalnej Nadrenii

Barbara Grązewicz-Chłudzińska (4)

Etnolożka, założycielka stowarzyszenia „Dziedzictwo Nasze ” w Węgorzewie

Prof. dr Jörg Hackmann (2)

Profesor historii europejskiej w Instytucie Historii Uniwersytetu Szczecińskiego, Dyrektor Międzynarodowego Centrum Studiów Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Szczecińskiego w Kulicach

dr Uwe Heckert (1)

Historyk, archiwista
Kierownik Archiwum Parlamentu Dolnej Saksonii

dr Monika Heinemann (2)

Leibniz-Institut für jüdische Geschichte und Kultur – Simon Dubnow, koordynatorka badań;
Główne tematy badawcze: Polskie kultury pamięci i polityki historyczne od drugiej połowy XX wieku oraz muzealnictwo

dr Gaby Huch (1)

Historyczka, geografka
Asystent naukowy w Akademii Nauk w Berlinie-Brandenburgii w projekcie: „Światy życia, przestrzenie doświadczeń i horyzonty polityczne wschodniopruskiej rodziny szlacheckiej Lehndorffów od XVIII do XX wieku”

Prof. dr inż. Wolfram Jäger (5)

Biuro planowania i inżynierii budowlanej Radebeul. Konsultant i kierownik projektu DPS/PNF w pałacu Sztynort, 1998-2019 profesor TU Dresden, Wydział Architektury, kierownik Katedry Projektowania Inżynierii Budowlanej

dr Adam Jankiewicz (4, AM)

Historyk sztuki i prawnik, przez długi czas pracował w Trybunale Konstytucyjnym w Warszawie; zainteresowania badawcze: historia miasta Węgorzewa i jego okolic

Agata Kern (4)

Urzędniczką ds. kultury w Ostpreußisches Landesmuseum w Lüneburgu.

Prawniczka, slawistka, historyk Europy Wschodniej, urodzona w Węgorzowie na Mazurach, wychowana w Sztynorcie i Kętrzynie

dr Jacek Kordel (1)

Instytut Historii, Uniwersytet Warszawski

Zainteresowania badawcze: Rzeczpospolita Obojga Narodów i Stare Cesarstwo (Saksonia i inne), zwłaszcza w XVIII wieku

dr Andreas Kossert (3)

Historyk (historia Mazur, Prus Wschodnich i in.) i autor książek historycznych;

Pracownik naukowy w Centrum Dokumentacji Ucieczka Wypędzenie Pojednanie;

Publikacje: „Ostpreußens vergessener Süden“ (2001) i „Ostpreußen. Geschichte und Mythos“ (2005), „Kalte Heimat“ (2008) i inne.

Andrzej Kowal (4)

Prezes Fundacji „Dziedzictwo Nasze ” w Węgorzowie; działa w Centrum Kultury w Kruklankach

dr Klaus von Krosigk (5)

Członek zarządu DPS, były Prezes Niemieckiego Towarzystwa Sztuki Ogrodowej i Kultury Krajobrazu (DGGL) i zastępca Państwowego Konserwatora Zabytków w Berlinie. Twórca ochrony zabytków ogrodowych w Republice Federalnej Niemiec

Kornelia Kurowska (AM)

Germanistka, prezes Zarządu Fundacji Borussia w Olsztynie

dr Alina Kuzborska (AM)

germanistka i lituanistka, adiunkt w Katedrze Filologii Germańskiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie; członek Zarządu Fundacji Borussia w Olsztynie

Prof. dr hab. Wojciech Łukowski (3)

Profesor na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego i członek Ośrodka Badań nad Migracjami, współzałożyciel Stowarzyszenia Wspólnota Mazurska w Giżycku (1991-)

dr Joachim Mähnert (1)

Historyk, muzealnik i edukator muzealny;

Dyrektor Ostpreußisches Landesmuseum w Lüneburgu

dr hab. Piotr Majewski (2)

Profesor w Instytucie Historii Uniwersytetu Warszawskiego, były Zastępca dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

dr Janusz Marszałec (2)

Zastępca dyrektora Muzeum Gdańskiego, były Zastępca dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

dr Ralf Meindl (2)

Pracownik naukowy Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie. Zainteresowania naukowe: historia socjalizmu narodowego i Prus Wschodnich, badania biograficzne i mediacje historyczne

Ryszard Michalski (4, AM)

Dyrektor Centrum Aktywnej Animacji Kultury w Wojewódzkim Domu Kultury w Olsztynie (do marca 2022). W 1993 roku zainicjował w Olsztynie program „Tratwa”, który doprowadził do powstania stowarzyszenia o tej samej nazwie, obecnie jest jego prezesem

Prof. dr Michael G. Müller (1)

Profesor historii Europy Wschodniej na Uniwersytecie Marcina Lutra w Halle-Wittenberdze.

Dyrektor założyciel Centrum Studiów Polskich im. Aleksandra-Brücknera (Halle).

dr Christian Pletzing (3, AM)

Dyrektor Akademii Baltica, Akademii Sankelmark i Akademii Europejskiej w Szlezwiku-Holsztynie, Sankelmark. Doktorat na temat historii Prus Wschodnich i Zachodnich w XIX wieku

Prof. dr hab. Jacek Poniedziałek (3)

Profesor w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Autor ponad pięćdziesięciu publikacji naukowych z zakresu socjologii regionalnej, ze szczególnym uwzględnieniem Warmii i Mazur

dr Marek Prawda (AM)

Były ambasador w Szwecji, Niemczech, przy UE i przedstawiciel Komisji UE w Warszawie (2016–2021). Socjolog (doktorat w Polskiej Akademii Nauk)

Prof. dr inż. Ulrich Schaaf (5)

Katedra Konserwatorstwa na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przedstawiciel regionalny DPS

dr Peter Schabe (5)

Dyrektor Zarządzający DPS. Od 1994 roku pracuje dla Niemieckiej Fundacji Ochrony Zabytków (DSD) w zakresie promocji zabytków. Studiował historię sztuki, archeologię klasyczną i edukację artystyczną.

Prof. dr hab. Joanna Szydłowska (3)

Literaturoznawczyni w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Zainteresowania badawcze: genealogia dziennikarska oraz medialny i literacki zapis doświadczeń pogranicza kulturowego

Prof. dr hab. Tomasz Torbus (1)

Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego, w latach 2012–2016 jego dyrektor. Staże naukowe na Uniwersytecie w Hamburgu i GWZO w Lipsku

dr Konrad Vanja (5)

Prof. em. i dyrektor (2000–2012) Muzeum Kultur Europejskich w Berlinie. Członek Zarządu DPS. Główne zainteresowania badawcze: Grafika popularna i kontakty międzykulturowe, zwłaszcza polsko-niemieckie

dr Hannah Wadle (4)

Adiunkt w Zakładzie Antropologii Kulturowej i Etnologii na Uniwersytecie Adama Mickiewicza, Poznań. Założycielka i dyrektorka STn:Ort Palace Festivals w pałacu Sztynort

Olga Żmijewska (AM)

Kulturoznawczyni i społeczniczka z Ildzbarka na Mazurach, fundatorka i prezeska Fundacji Sztuka Wolności

Źródła zdjęć:

Dieter Bingen: 14, 23

Bildarchiv Ostpreussen: 5

Lehndorff-Gesellschaft Steinort: 13

Frank Vincken, dbw: 18

Olga Żmijewska: 2, 8, 11, 17

Wydawca:

Deutsch-Polnische Stiftung Kulturpflege und Denkmalschutz, Görlitz

DEUTSCH-POLNISCHE STIFTUNG

KULTURPFLEGE UND DENKMALSCHUTZ

www.deutsch-polnische-stiftung@denkmalschutz.de

Polsko-Niemiecka Fundacja Ochrony Zabytków, Warszawa

POLSKO-NIEMIECKA FUNDACJA

OCHRONY ZABYTKÓW KULTURY

LEHNDORFF-GESELLSCHAFT

STEINORT E.V.

lehndorffgesellschaft@gmail.com

Sztuka Wolności®
FUNDACJA

www.sztukawolnosci.org.pl

Dziękujemy ambasadzie RFN w Warszawie za dofinansowanie druku.

Ambasada
Republiki Federalnej Niemiec
Warszawa

